

رفتار خارجی قطر و تأثیر آن بر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

نویسنده: مرتضی زنگنه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۲۶۲-۶-۲

چاپ نخست: زمستان ۱۴۰۰

نشر مسئله

با همکاری

مؤسسه مطالعات راهبردی جهان پژوه

مؤسسه مطالعات راهبردی
جهان پژوه

سرشناسه	: زنگنه، مرتضی، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: رفتار خارجی قطر و تاثیر آن بر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس/ نویسنده مرتضی زنگنه.
مشخصات نشر	: تهران: نشر مساله: موسسه مطالعات راهبردی جهان پژوه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۷۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۲۶۲-۶۲۲-۲-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۶۸ - ۷۱.
موضوع	: قطر -- روابط خارجی -- کشورهای عربی
موضوع	: شورای همکاری خلیج
موضوع	: Qatar -- Foreign relations -- Arab countries
موضوع	: کشورهای عربی -- روابط خارجی -- قطر
موضوع	: Arab countries -- Foreign relations -- Qatar
رده بندی کنگره	: ۲۴۷DS
رده بندی دیویی	: ۹۵۳/۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۴۸۰۹۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

مؤسسه مطالعات راهبردی
جهان پژوه

WWW.JPSTUDIES.COM
WWW.MASALEPUB.COM

عنوان: رفتار خارجی قطر و تاثیر آن بر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

نویسنده: مرتضی زنگنه

انتشارات: انتشارات مسئله

طراحی جلد و صفحه آرایی: استودیو طراحی رویانا

زیر نظر: موسسه مطالعات راهبردی جهان پژوه

چاپ نخست: بهار ۱۴۰۱

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق نشر مکتوب و مجازی محفوظ و متعلق به ناشر است.

موضوع تحقیق..... ۹

فصل اول : نگاهی به دولت قطر و رابطه‌اش با شورای همکاری خلیج فارس

۱۹

پیشگفتار..... ۲۰

مبحث اول: تحول تاریخی و ویژگی‌های سیاست خارجی دولت قطر..... ۲۰

مبحث دوم: نقش قطر در شورای همکاری خلیج فارس..... ۲۸

فصل دوم: دلایل اختلاف قطر و کشورهای عضو شورای همکاری

۳۵

خلیج فارس

پیشگفتار..... ۳۶

مبحث اول: تأثیر رفتار قطر بر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و

پیشینه این بحران‌ها..... ۳۷

مبحث دوم: اختلاف قطر و کشورهای خلیج فارس..... ۴۲

چالش‌های روابط فی‌مابین کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در

سایه اختلاف با قطر..... ۴۵

فصل سوم: موضع قطر در قبال بهار عربی و پیامدهای فراخوانی سفر

۴۹

پیشگفتار..... ۵۰

مبحث اول: ابعاد بحران اخیر سفر و بحران‌های پیشین..... ۵۱

شکاف دیپلماتیک در میان متغیرهای منطقه‌ای..... ۵۵

عملکرد خصمانه قطر بر علیه عربستان سعودی..... ۵۶

مبحث دوم: تأثیر بحران فراخوانی سفر بر آینده فعالیت شورای همکاری خلیج

فارس و همکاری اعضاء آن..... ۵۸

تجربه همکاری مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، از جمله تجربه‌های موفق عربی به شمار می‌رود. چرا که این شورا از زمان تأسیس در ۱۹۸۱، تاکنون بی‌وقفه به فعالیت خود ادامه داده است و با وجود اختلاف‌هایی که در موضع‌گیری‌های اعضا این شورا در قبال مسائل بین‌المللی و قضایای مربوط به کشورهای همسایه و مسائل منطقه‌ای به چشم می‌خورد، ولی به دلیل ضرورت ادامه فعالیت این شورا، گمان نمی‌رود که در دوران کنونی هیچ تفکری برای جایگزین کردن نهاد دیگری به جای آن مطرح باشد.

به نظر می‌رسد که از زمان تأسیس این شورا، منطقه خلیج فارس هیچ‌گاه شاهد ثبات سیاسی نبوده است، زیرا تأسیس این شورا با آغاز جنگ میان ایران و عراق مصادف شد. جنگی که از آن به عنوان طولانی‌ترین جنگ قرن بیستم یاد می‌شود. سپس بحران پرسروصدای دیگری اتفاق افتاد که جهان عرب و دنیای اسلام را به لرزه درآورد و آن اشغال کویت توسط عراق در ۱۹۹۰ بود. این حادثه نیز به نوبه خود منطقه را درگیر جنگی مستمر نمود. دخالت نیروهای بیگانه، منجر به آزادسازی کویت در سال ۱۹۹۱م شد و پس از آن نیز شاهد تحولات تأثیرگذار دیگری بودیم. اشغال عراق توسط آمریکا در سال ۲۰۰۳ موجب اختلال واقعی در موازنه استراتژیک منطقه خلیج فارس گردید و علاوه بر این، تحولات فوق منجر به رویارویی نظام منطقه‌ای عربی با نیروهای جاه‌طلب منطقه‌ای و بین‌الملل شد که فعالیت خود برای نفوذ و استقرار گسترده‌تر در منطقه ضعیف عربی - را که از جدائی قطر رنج می‌برد - آغاز نموده‌اند. پس از آن، از تجزیه و از بین بردن وحدت عراق سخن به میان آمد و این موضوع تأثیری عملی بر ثبات سیاسی منطقه خلیج فارس داشت و به دنبال آن چالش‌های دیگری نیز بر کشورهای عضو شورا تحمیل شد.

در شرایط بین‌المللی کنونی و به‌ویژه در سایه شیوع آنچه از سال ۲۰۱۱م به بهار عربی (بیداری اسلامی) معروف گشته و اوضاع سیاسی مصر و تونس و لیبی و یمن و سوریه و ... را دچار تغییر و تحول نمود، ثقل دیپلماسی و رهبریت فعال قطر، موجب شده که

این کشور در صحنه محلی و منطقه‌ای جایگاه برجسته‌ای را کسب نماید و به محض آن که در پنجم مارس ۲۰۱۴م ریاض و ابوظبی و منامه در اعتراض به موضع‌گیری قطر در قبال تحولات منطقه، سفر خود را از دوحه فراخواندند، اختلاف‌هایی در سطح منطقه به وقوع پیوست که امروز سرنوشت شورای همکاری خلیج فارس را در معرض تهدید قرار داده است. پس از اولین گام سه کشور فوق در پنجم آذر/ مارس، که قطر را به دخالت در امور داخلی خود متهم نمودند و علاوه بر آن دوحه متهم شد که با تشویق و پشتیبانی جریان‌های اسلامی و اخوان المسلمین - که عربستان سعودی آن را سازمانی تروریستی به حساب می‌آورد- امنیت و آرامش کشورهای منطقه خلیج فارس را در معرض تهدید قرار داده است. این شورا با بحران بی‌سابقه‌ای روبرو شد که از زمان تأسیس خود در ۳۳ سال پیش چنین بحرانی را به خود ندیده است.

این مسائل ثابت می‌کند که قضیه اختلاف‌های کشورهای خلیج فارس فراتر از یک اختلاف ساده است و قطر گامی بزرگ در تضعیف بافت خلیجی برداشته و در محمضه‌ای افتاده که بیرون آمدن از آن بسیار دشوار است. پس سیاست قطر و حمایتش از جریان‌های اسلامی حریص بر دستیابی به حکومت، حال در غزه با حماس و یا با اخوان در مصر، سوریه، لیبی، یمن، بحرین و اخیراً در سعودی کاملاً واضح گشته و این سیاست‌ها از چندی پیش، به دلایل ایدئولوژیک و یا اعتقادی از سوی برخی از جریان‌های حاکم قطر و با پشتیبانی و حمایت امریکا و کشورهای اروپایی اتخاذ گردیده است. علی‌رغم تمامی اقدامات اتخاذشده توسط کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و مصر در مقابل سیاست‌های دوحه، لیک سران حاکم قطر همچنان به این رفتار خود ادامه می‌دهند و بعید است که از آن دست بردارند.

موضوع تحقیق

امروز جهان در سایه تحولات اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و نظامی شتاب‌زده به سر می‌برد و این تحولات همچنان رخدادهای شگفتی را رقم می‌زند. شرایط کنونی به